

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Imago Primi Saecvli Societatis Iesv

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1640

Exercitatio Oratoria. Gratiarvm Actio Divinæ Bonitati pro fundatâ
Societate, & fausta apprecatio, vt Societas crescat annis & virtutibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97844](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97844)

EXERCITATIO ORATORIA.

GRATIARVM ACTIO DIVINÆ BONITATI

*pro fundatâ Societate, & fausta appreciatio, ut Societas
crescat annis & virtutibus.*

*Secundum dies ligni erunt dies populi mei, & opera manuum
eorum inueterabunt. Isaia 65. v. 22.*

I, quàm prona est ad conferenda beneficia diuina benignitas, tam prompta foret ad referendas gratias humana facultas; esset cur sperare possemus, quos ipsa fecit dignos beneficiis, eosdem fore officiis non ingratos. Tametsi non est quòd nos deterreat ipsius

*Gratia
Deo pro
beneficiis
reddenda.*

prolixæ in nos liberalitatis magnificentia. cui satis est, vt grati simus pro acceptis beneficiis, acceptorum meminisse; nimis quàm satis, quorum meminimus, eorum multitudinem recensuisse commemorando, magnitudinem dicendo extulisse. Quid igitur prociuius, quàm illi gratum esse, qui interpretatur tum relata gratiam sibi debitam, cum debere te noueris? quid facilius, quàm illic ingrati animi non inuri mactilam, vbi voluisse reddere pro collatis meritis, est noui meriti conferendi illecebra? quid expeditius, quàm illic nomina expedire, vbi debiti solutio, est accepti confessio? Quare insignis esset stupor, illi, à quo plura quàm sperare, maiora quàm optare posses, vel, si posses, quàm auderes, accepisti, quantum debeas ignorare: summa impudentia, cum debere te noueris, palàm non profiteri: grauissimum flagitium, cum nec ignorare possis, & profiteri debeas, nolle gratias referre; quarum relatio haud sanè sit difficilior, quàm ipsorum acceptio beneficiorum. Porrò ne quis me horum criminum vel arguere vt ingratum, vel insimulare vt impudentem, vel condemnare vt impium iure possit; dabo operam, non quidem vt ea, quæ vnus ætatis curriculo Deus immortalis in Societatem vel ad ornamentum vel ad præsidium contulit, quanta sint ostendam; sed vt, professus esse quàm amplissima, vbi beneficiorum magnitudinem assequi non possum, ibi saltem gratitudinis debitum ingens, & cui minimè soluendo sumus, reuerenter agnoscam.

Secundum dies ligni erunt dies populi mei. Liceat hîc mihi existimare, cum hæc Isaia vaticinando prædiceret, non modò in fidelem Dei populum & Ecclesiam, instar ligni propter flumen consiti vernantem, mentis aciem intendisse, verùm etiam respexisse ad Ignatium, & Ignatij Familiam, & Familiæ Socios, & Sociorum præstabilia opera, & operum denique diuturnitatem nullâ vniquam ætate labefactandam. Quid enim? an non Societas videri potest illud lignum, arbor illa, quæ necdum vnus sæculi vetustate corroborata, non sensim ac pedetentim serpere, sed simul ac semel, quaquà porrigit terminos orbis, patulis diffusa

D

ramis

ramis omnes vbiq̄ue terrarum regiones cœpit opacare? Arborum nulla est, aut plantarum, quæ non aliquod habuit incrementi sui spatium; in hac vnus annus fuit inter minimam stirpem & maximam arborum, prius vt inuenta sit matura ad fructum, quàm ad vsum sciretur idonea. Enimuerò vixdum Romæ sata egerat radices, cum vltra vastissima Oceani spatia stirpe propagatâ, visâ est repente illic non crescere vt arbor, sed velut arbutum, vt ita dicam, siluescere. Miratur quis plures Americæ partes velut extra orbem positas, paucissimis ab hinc annis in communem Christiani orbis ambitum reductas? miratur inueteratam tot sæculis barbariem ex vltimâ Barbariâ exterminatam? apertas sanctissimæ Religionis nostræ terras illas, quas mortalium oculis per tot ætates natura subduxerat? referat hoc in acceptis Nobregæ, Azpilquetæ, totq̄ue impulsis Apostolico spiritu viris, atque in primis Thaumaturgo illi Iosepho Anchietæ; de quo Præsulum primus in Orbe nouo Petrus Leitanus solenne habebat dicere, Societatem in Americâ annulum esse aureum, annuli gemmam esse Anchietam. Gaudet quis non eos tantum qui infelici naturæ conditione miseriam feruebant seruitutem, sed & nobilissimos sanguine Proceres, clarissimos diademate Imperatores, coronatos vertices, humeros purpuratos in Africâ suauissimo CHRISTI iugo submisisse? gaudet maritimum illud & sterile Æthiopiæ solum disperso nuper Fidei semine virtutum frugibus cœpisse efflorescere? agnoscat hîc Ouiedi, Pæziz, Batterij, Silueriæ curas; agnoscat Ignatij ipsius & Societatis vniuersæ inde à sui principio pro Abassinis studia, nec laborum oppressa mole, nec sinistris successibus & frequenti votorum frustratione retardata. Nam quid in alias nunc mundi oras deferatur oratio? Iaponiam certè non prætermittam tacitus, per cuius sexaginta sex Regna quanto fructu ramos suos hæc arbor extenderit, facili coniecturâ quiuis assequetur, si dixerò, pluribus annis magnum illum Indiarum Apostolum, Fideiq̄ue satorum Xauerium istic sementem fecisse. Cuius viri vberimos fructus in aceruum si cogas, dices eum non vnus arboris fuisse surculum, sed multarum arborum seminarium. Nec cum vitâ finitæ sunt eius pro Oriente curæ. Amplissimum Chinarum Regnum, tot retrò sæculis clausum humano commercio, quod viuus penetrare non potuit, nunc tandem è cælis Christiano patefecit imperio. Nuper enim fidelissimis nuntiis intelleximus, Chinarum Imperatorem inania Numinum simulacra omnia è Larario suo proseripsisse. Quid affinius ad fidem Christianam capeffendam, quàm eò adscendisse, vbi, si progrediatur, proximus gradus est, Catholicum esse? Sed mihi per alias regiones fructus colligenti ante oculos obuersatur illud frugiferum solum, in cuius gremio hæc arbor primùm sata est; quod illam suo, vt cresceret, succo aluit; vt floreret, calore fouit; vt propagaretur, adminiculis fulsit; Europa, quæ se suâ fecunditate ad sese rapit, & alia terrarum sola deferere hortatur. Non possum in hoc campo, in quo ob immensitatem exultare possit oratio, figere vestigium, si reliqua prosequi consilium fuerit: hîc enimuerò tanta fugeritur dicendi silua, vt magis vbi desinere possim, quàm vnde incipere

*Societatis
fructus in
Europâ.*

pere debeam, sit mihi laborandum. Quare summam omnium fructuum in medio ponam, quæ tantum habet ipsa vbertatis, vt neque mea, quæ nulla est, neque cuiusquam, ad inflammandos animos eloquentia requiratur. Hæc publica est totius propè Europæ vox, hic communis est plurimorum sensus, euerfa in Europâ dæmonum castrum, exterminata è scelerum cubilibus monstra, reuocatas ab exilio virtutes, Musas à funere excitatas, doctrinam scholis restitutam, infantes è plano Christianis præceptis imbutos, pueros pietate in templis informatos, iuuenes in gymnasijs moribus expolitos, viros è superiore loco Christiani officij admonitos, vsum Sacramentorum primo vigori frequentiaque restitutum: hæc omnia tam præstabilia, tam exquisita opera, magnâ ex parte, ad huius arboris fructus pertinere; siue, quod perinde est, Dei clementissimi esse in Societatem beneficia: cuius beneficentia secum quodammodò certat, & collata beneficia conferendis superare contendit. Nunc verò, si non minùs conseruatæ salutis, quam acceptæ est beneficium; quòd salutis conseruatæ, quia præteritis periculis creptæ, certa est voluptas; acceptæ verò, quia futuris casibus ad huc expositæ, certus est metus; profectò quoniam Deo immortalis, quia illo auctore hæc arbor fata est, infinitis nominibus obstrictos nos agnoscimus, necesse est illius benignitatem memoriâ sempiternâ prosequamur, qui eandem ab infestissimis hostibus, ne extirparetur, suo præsidio; à pestilentissimo inuidiæ afflatu, ne sideraretur, suo fauore; à maledicentiæ fulminibus, ne ambureretur, suâ clementiâ; à turbulentissimis persecutionum tempestatibus, ne euerteretur, suâ prouidentiâ conseruauit. Quidquid potuit vel inuidia obrectatione, vel odium maleuolentiâ, vel calliditas dolis, vel audacia importunitate, vel iracundia furore; hoc totum, vt hanc stirpem in suo semine opprimerent, collegerunt. Lutherus (quo venenum suum spargere latius incipiente hæc arbor pullulare cœpit, quasi ad prorepentem è latebris suis serpentem nouam Deus palmam produceret) Lutherus inquam, & quotquot in eius partes sua vel libido vel furor atraxit, hanc nouellam plantam primùm pubescentem, stirpitis euellere totis lacertis; deinde pestifero Caluini spiritu afflati populi, iam efflorescentem, seuerissimis edictis, iniquissimis proscriptionibus, crudelissimis supplicijs, tamquam turbine aliquo, aut tempestate euertere; tandem adultis iam radicibus confirmatam, iniectâ securi excindere, omnes vbique Christianæ Religionis hostes velut signo dato contenderunt. at illa, contra lacertos firma, contra tempestates solida, contra secures dura, egit radices altius, extulit truncum sublimius, diffudit ramos latius, protulit fructus vberiùs. Sed quorsum ista? nimirum vt intelligant omnes, hos, quos in cumulum congeffi, huius arboris fructus, hæc, inquam, tam multa numero, tam rara nouitate, à Societate gesta facinora, esse in Societatem à Deo collata beneficia. Quæ profectò tanta sunt, vt ad eam partim cumulatissimè adornandam, partim fidelissimè conseruandam, Dei beneuolentia & prouidentia conspirasse videatur. Hæc igitur tot tantaque bona, quot quantaque accepisse supra votum est hominis, nos, si

Deus Societatem à multis periculis liberauit.

Gratitudo
commen-
datur
exemplo
Naaman.

grati esse velimus, Deo accepta ferre decet: imò, ne ingrati simus, oportet. Quod ut fiat, exemplo erit Naaman Syrus, qui labe & contagione lepræ Iordanis aquis elutâ, ne sibi labe animi, quæ nullis manibus elui potest, aspergeretur ex ingratitude, petiit ab Eliseo exiguam illius terræ, in quâ corporis ei reddita fuerat integritas, particulam; quam deinde secum in Syriam deuexit, ex eâque, ne quis tanti beneficii obliuioni locus esset, locum plenum religione effecit, cuius tacito adspectu, ad illius, quod susceperat, beneficii memoriam excitaretur. Quo nomine hunc locum appellabo? an, quia beneficii eum monebat, memoriæ monumentum? an quia obliuisci non poterat, obliuionis sepulchrum? Vtrumque illi consonat, utpote qui non poterat à suo auctore adspici, quin cogereur meminisse beneficii; nec huius poterat meminisse, quin idem obliuioni esset insepultum; neque insepultum esse poterat, quin obliuio eiusdem sepeliretur. Non opus est nobis peregrinæ & hospitis terræ portione ad refrendam beneficentiæ diuinæ memoriam: nemo enim tam hospes est in Societate, quin intelligat; nemo tam cæcus, quin videat; nemo tam ingratus, quin agnoscat, se diuinis beneficiis vndique septum: ita ut illorum memoriam perdere, maior sit labor, quàm delere, crimen.

Quod propter, ut qui bonorum omnium, quibus cumulati sumus, & principium, idem sis & orationis nostræ, quâ tot bona, quibus nos exornasti, recensuimus, finis: non eadem nobis mens est quæ Farnio, qui cum parenti suo Antonianas partes secuto veniam à Cæsare Augusto impetrasset, *Hanc vnam, inquit, habeo iniuriam tuam, Cæsar, effecisti ut uiuerem & morerer ingratus.* Alia nostra vox erit: Hæc tua est, clementissime Deus, non illata nobis iniuria, sed collata gratia, quod non, ut ingrati uiueremus, effeceris; sed, ut grati & uiueremus & moreremur, coegeris. Sed cum tua exuberantis in omnes liberalitatis amplitudo in eo fastigio sit collocata, ut semper beneficia distribuat, numquam desideret; superest, ut nemo in te nisi conscientiam possit gratus esse. Quare cum numquam tibi gratiam referre possimus, illud certè non desinemus ubique profiteri, nos referre non posse. Tu interim, cui tam est insita beneficentia, quàm hominibus propria egestas, ut tuis beneficiis faueas, precamur; tantisque muneribus addas in omnes annos, lustra, ætates consequentes, perpetuitatem: ut quo auctore hæc arbor in arce orbis terrarum fata cœpit crescere; eodem fautore pergat florere, sibi ad fructum, aliis ad salutem, tibi ad gloriam sempiternam.

HORO-